

KODEKS TUŽILAČKE ETIKE

Uvažene kolegice i kolege,

Državni tužioci kao nosioci funkcije gonjenja učinilaca krivičnih djela i drugih zakonom propisanih kažnjivih djela koja se gone po službenoj dužnosti, imaju visoku odgovornost za poštovanje i sprovođenje Ustava i zakona, zaštitu prava i sloboda ljudi, vladavinu prava i izgrađivanje pravne države.

Imajući u vidu izuzetno značajno mjesto i ulogu Državnog tužilaštva u ukupnom pravosudnom sistemu i u društvu u cjelini, od nesumnjive važnosti su moralna načela i pravila kojih se državni tužioci moraju pridržavati u vršenju funkcije i svom ukupnom ponašanju.

Kako uspostavljanje etičkih principa u određenoj društvenoj djelatnosti predstavlja obilježje visoke profesionalizacije, pitanje tužilačke etike vezuje se za savremeno doba i tekovine savremene demokratije.

Nastanak etike državnotužilačke profesije uslovljen je prvenstveno značajem tužilačke funkcije u izgradnji i primjeni prava i pravne sigurnosti građana. Ako bi se pošlo od činjenice da su Ustavom i Amandmanima na Ustav Crne Gore, Zakonikom o krivičnom postupku i Zakonom o državnom tužilaštvu u cjelini propisana, kako osnovna prava i dužnosti, tako i ovlašćenja za vršenje drugih radnji propisanih zakonom, nužno se nameće pitanje neophodnosti načela i pravila tužilačke etike. Izgradnja etičkih pravila ponašanja državnih tužilaca prvenstveno proizilazi iz njihove nadležnosti. U pitanju su ovlašćenja da gone učinioce krivičnih djela, da rukovode cjelokupnom operativnom djelatnošću policije i drugih organa uključenih u otkrivanju krivičnih djela i pronalaženju učinilaca, da vodi istragu, podiže optužbu i izjavljuje pravne ljekove na odluke suda. Iz ovih ovlašćenja proizilazi i ovlašćenje da može odustati od krivičnog gonjenja i konačno, podići zahtjev za zaštitu zakonitosti protiv pravosnažnih sudskih odluka i sudskog postupka koji je prethodio tim odlukama, kada je odlukom

suda ili sudskim postupkom povrijeđen zakon. Upravo, ova ovlaštenja imaju svoje nesumnjivo moralne aspekte koje pravne norme kojima su propisana, ne mogu uvijek obuhvatiti i efikasno kontrolisati. U pitanju su ovlaštenja kojima se odlučno utiče na život, slobodu i imovinu građana. Zato, profesionalna etika je veoma značajna za državne tužioce, koji moraju biti posvećeni moralnim načelima i pravilima u svom radu i ukupnom ponašanju u društvu.

Utvrđivanju prvog Etičkog kodeksa državnih tužilaca i zamjenika državnih tužilaca, prethodio je niz aktivnosti i radnji državnih organa Crne Gore.

U ispunjavanju obaveza iz evropskog partnerstva u oblasti „Demokratija i vladavina prava“, Vlada Crne Gore u julu 2006.godine utvrdila je Akcioni plan za sprovođenje programa borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala, a 17.maja 2007.godine Akcioni plan za implementaciju preporuka evropskog partnerstva. Tim dokumentima kao jedna od mjera, sa ciljem povećanja integriteta sudija i državnih tužilaca, utvrđena je obaveza izrade i implementacije Etičkog kodeksa državnih tužilaca i Etičkog kodeksa sudija. U ispunjavanju ove mjere, po prethodno pribavljenom mišljenju državnih tužilaca i zamjenika državnih tužilaca, Tužilački savjet je utvrdio Etički kodeks državnih tužilaca i zamjenika državnih tužilaca koji je stupio na snagu 10.novembra 2006.godine.

Amandmanima X do XIII na Ustav Crne Gore izmijenjene su odredbe člana 135 do 138 Ustava Crne Gore u odnosu na ustavni položaj Državnog tužilaštva i Tužilačkog savjeta, posebno u odnosu na izbor i razrješenje Vrhovnog državnog tužioca i nadležnosti Tužilačkog savjeta.

Donijet je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o državnom tužilaštvu („Sl.list CG“, br.46/13) kojim je izvršeno usaglašavanje normi ovog zakona sa Ustavnim amandmanima.

Pored drugih izmjena, članom 7 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnom tužilaštvu propisuje se novi organ – Konferencija državnih tužilaca u čijoj je nadležnosti donošenje Kodeksa tužilačke etike i imenovanje Komisije za praćenje primjene Kodeksa tužilačke etike.

Na prvoj sjednici održanoj 30. novembra 2013. godine, Konferencija državnih tužilaca donijela je novi Kodeks tužilačke etike usaglašen sa Amandmanima na Ustav Crne Gore i Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o državnom tužilaštvu.

U postupku usaglašavanja domaćeg zakonodavstva sa evropskim standardima, ekspertska misija je u martu 2014. godine izvršila kontrolu usaglašenosti Kodeksa tužilačke etike sa mišljenjem Konsultativnog savjeta evropskih tužilaca iz Preporuke REC (2000) 19 Savjeta Evrope i Evropskim vodičem o etičkom kodeksu za državne tužioce - „Budimpeštanski principi“, usvojenim od strane Konferencije generalnih tužilaca Evrope, 31. maja 2005. godine.

Konferencija državnih tužilaca, na drugoj sjednici održanoj 20. maja 2014. godine, usvojila je izmjene i dopune Kodeksa tužilačke etike usaglašene sa preporukama ekspertske misije.

Kodeksom tužilačke etike utvrđena su tužilačka načela i etička pravila ponašanja državnih tužilaca kojih se uvijek moraju pridržavati.

Cilj utvrđivanja ovih načela i pravila sadržan je u očuvanju i daljem razvoju dostojanstva i ugleda Državnog tužilaštva kao jedinstvenog i samostalnog državnog organa.

Načela kodeksa odnose se na dužnosti vezane za način obavljanja tužilačkog posla sa stanovišta etičke norme i na ponašanje državnih tužilaca na dužnosti i u slobodno vrijeme.

Ova načela i pravila obavezuju nas da:

- moramo biti moralno odgovorni za postupke koji su u suprotnosti sa Kodeksom;
- u radu poštujemo moralna i etička načela savremenog društva, kojima je uređena uloga tužilaca u sistemu državne vlasti;
- prilikom obavljanja svog posla kao i u privatnom životu, brinemo o zaštiti i učvršćivanju ugleda, kako ličnog, tako i ugleda tužilačke organizacije;
- u svom poslu budemo odlučni, a istovremeno i ljubazni prilikom kontakta sa građanima i drugim organima;
- za sebe ili drugog ne tražimo nikakve privilegije i da budemo nedodirljivi za sve vidove neprikladnih uticaja.

Mi, državni tužioći moramo prihvatiti javnost, kao oblik nadzora nad našim radom, ali isto tako, imamo pravo da upozorimo javnost u

slučaju neposrednog i posrednog miješanja, nenadležnih organa ili pojedinaca u rad na konkretnim predmetima.

Sa stanovišta obaveznosti primjene pravila Kodeksa tužilačke etike, neophodno je ukazati da su u pitanju profesionalne i moralne obaveze, čije utvrđivanje ima za cilj podsticaj daljem etičkom oblikovanju i podizanju svijesti unutar službe državnog tužioca. On ne sadrži nikakva proceduralna ni materijalna prava koja bi bilo koja stranka mogla koristiti u građanskim ili krivičnim stvarima. Upravo, u tome se ogleda moralni – etički karakter ovih normi. Treba ga posmatrati kroz proces neprekidnog dograđivanja pravila ponašanja, a ne kao skup nepromjenljivih pravila. Zato je neophodno stalno preispitivati i nadopunjavati pravila kodeksa, saglasno mjestu i ulozi državnih tužilaca u društvu.

**Komisija
za praćenje primjene Kodeksa tužilačke etike**

Radovan Krivokapić, s.r.

Sonja Bošković, s.r.

Veselin Vučković, s.r.

Na osnovu člana 7 stav 2 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnom tužiocu (»Sl.list RCG« br.46/13), Konferencija državnih tužilaca donijela je

K O D E K S T U Ž I L A Č K E E T I K E

I. OPŠTA NAČELA

Kodeksom tužilačke etike, utvrđuju se načela i pravila ponašanja rukovodilaca državnih tužilaštava i državnih tužilaca, (u daljem tekstu državnih tužilaca), kojih su se uvijek dužni pridržavati s

ciljem očuvanja i daljeg razvoja dostojanstva i ugleda državnog tužioca kao samostalnog i nezavisnog organa.

1. Državni tužioci svoje dužnosti će obavljati:

a) Zakonito i stručno, u skladu sa Ustavom, zakonima i Pravilnikom o unutrašnjem poslovanju, vodeći istovremeno, računa o pravovremenom i tačnom obavljanju poslova državnog tužioca odnosno poslova koji su mu povjereni;

b) posebno pazeći na poštovanje i zaštitu osnovnih ljudskih prava utvrdjenih Ustavom, zakonom i Konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda;

c) uvijek poštujući dostojanstvo drugih, bez obzira na to o kojoj se osobi radi i bez obzira na njen status, kao i bez diskriminacije u pogledu vjere, pola, seksualnog odredjenja, nacionalnog i regionalnog porijekla, pripadanja etničkoj grupi, boji kože, dobi ili po bilo kojoj drugoj osnovi;

d) objektivno, nepristrasno i nezavisno od prosuđivanja i mišljenja javnosti i spoljnih uticaja;

e) na način da se zakonitost i pravilnost njihovih odluka može provjeriti i da se uvijek mogu utvrditi razlozi zbog kojih je odluka donešena;

f) poštujući rokove u toku postupka, uz dužno poštovanje pravila o prioritetima u rješavanju predmeta, nastojeći da primljene predmete istoga stepena hitnosti rješavaju prema redosledu primanja u rad;

g) ulažući svakodnevne napore u svoje stručno usavršavanje i obrazovanje.

2. Na dužnosti i u slobodno vrijeme državni tužioci ponašaće se tako:

a) da će slijediti uputstva u vezi sa davanjem informacija trećim, držeći se unutrašnjih pravila o davanju obavještenja o radu državnog tužioca i radu na pojedinim predmetima;

b) da će zadržati za sebe sve što je doznao o strankama i njihovim pravima, obavezama i pravnim interesima u okviru obavljanja dužnosti, osim ako bi to predstavljalo krivično djelo;

c) da će čuvati tajnost podataka koje je saznao na radu ili u vezi sa radom, odnosno koji su zakonom ili odlukom nadležnog organa označeni kao državna, službena ili poslovna tajna;

d) da će se, u slučaju kada od rukovodioca državnog tužilaštva, ili rukovodioca višeg državnog tužilaštva dobije uputstvo za postupanje u određenom predmetu, uzdržati da o tome daje drugima bilo kakva obavještenja ili komentare;

e) da će, vodeći računa o javnosti rada državnog tužilaštva kao samostalnog organa, poštovati profesionalne standarde u postupanju i uopšte u svojim nastupima;

f) da se ni na koji način neće koristiti svojim službenim položajem ili ugledom državnog tužioca za ostvarivanje svojih prava ili interesa;

g) da će prije preuzimanja bilo kakvih poslova izvan državnog tužilaštva, obavijestiti o tome rukovodioca državnog tužilaštva odnosno rukovodioca neposredno višeg državnog tužilaštva i postupati u skladu sa dobijenim mišljenjem;

h) da će se uzdržati od obavljanja slobodnih aktivnosti koje bi bile u sukobu sa službenim dužnostima ili bi mogle umanjiti njegov društveni ugled i ugled državnog tužioca, te da će obavijestiti rukovodioca neposredno višeg državnog tužilaštva ili sebi pretpostavljenog rukovodioca državnog tužilaštva o onim slobodnim aktivnostima koje bi u percepciji javnosti mogle pobuditi sumnju u njegovu samostalnost i objektivnost i time umanjiti njegov društveni ugled i ugled državnog tužilaštva;

i) paziti da svojim ponašanjem na javnim mjestima i ponašanjem uopšte ne nanese štetu ugledu državnih tužilaca.

II. PRAVILA U VEZI SA ODNOSOM I SARADNJOM DRŽAVNIH TUŽILACA SA ZAPOSLENIMA

1. Odnos između zaposlenih kod rukovodioca državnog tužilaštva

a) državni tužioci prije preuzimanja određene radnje ili odluke za koju smatra da može imati negativni odjek u javnosti ili uticati na ugled i položaj državnog tužioca, upoznaće sa time sebi pretpostavljenog rukovodioca državnog tužilaštva, odnosno rukovodioca neposredno višeg državnog tužilaštva;

b) državni tužioci međusobno će se i prilikom zajedničkog rada uvažavati i odnositi se prema drugima s poštovanjem;

c) državni tužioci će svoj rad usmjeriti na postizanju što boljih rezultata, kad je potrebno radiće zajednički, pomažući se međusobno i upoznavajući druge sa svim svojim saznanjima o poslu koji rade;

d) državni tužioci neće jedni od drugih, niti od ostalih zaposlenih, tražiti usluge koje bi dovele do kompromitujućih situacija ili poremećaja odnosa.

2. Odnos državnih tužilaca prema nadređenima

a) državni tužioci odgovaraju svom nadređenom za svoj rad i metode kojima se koriste;

b) državni tužioci će svoje nadređene na vrijeme i bez posebnog pitanja obavijestiti o svim predmetima i saznanjima vezanim za rad državnog tužioca za koje razumno smatraju da je važno da oni sa njima budu upoznati;

3. Odnos državnih tužilaca prema podređenima

a) državni tužioci će se u svakodnevnom radu prema zaposlenima odnositi otvoreno i sa uvažavanjem, biće pravedni i davati im dobar primjer;

b) svoje podređene obavijestiti o svim predmetima za koje je nužno da sa njima budu upoznati te im osigurati dostupnost podataka nužnih za kvalitetno obavljanje poslova kako bi podređeni svoje dužnosti dobro i ispravno obavljali;

c) u organizaciji rada voditi računa i poštovati što je moguće više želje, afinitete, mogućnosti i sposobnosti svojih podređenih;

d) podsticati podređene na stručno usavršavanje i obrazovanje;

e) uzdržavati se od privatizovanja odnosa te podstrekavanja podređenih na djelovanje nespojivo sa Kodeksom.

4. Odnos između rukovodilaca državnih tužilaštava

rukovodioci državnih tužilaštava će, poštujući zakonske odredbe o međusobnim odnosima između rukovodilaca državnih tužilaštava, međusobno saradivati sa ciljem postizanja što boljih rezultata, pri čemu će biti otvoreni za saradnju i razmjenu informacija i podataka koje su saznali, a koji mogu biti od interesa za rad drugog rukovodioca državnog tužilaštva.

III. POSEBNA PRAVILA O ODNOSIMA I SARADNJI SA DRUGIMA

1. Odnosi sa sudom

a) državni tužioci prilikom zastupanja pred sudom i u svakodnevnoj komunikaciji sa sudom dužni su poštovati i čuvati dostojanstvo suda, svoje lično dostojanstvo i dostojanstvo državnog tužilaštva;

b) državni tužioci će se uzdržati da izvan ročišta ili glavne rasprave iznose komentare o donešenim odlukama suda ili o tome kako sud treba postupati u određenom predmetu, niti će davati informacije drugima o radnjama suda za koje je saznao, osim ako je to utvrđeno u pisanom dokumentu koji predstavlja dio spisa;

c) samo izuzetno, uz prethodnu pismenu saglasnost rukovodioca neposredno višeg državnog tužilaštva, državni tužioci

mogu pred sudovima iznositi svoje stavove koji odstupaju od stavova rukovodioca državnog tužilaštva.

2. Odnosi sa policijom i drugim državnim organima koji učestvuju u izviđaju

a) državni tužioci u odnosu sa policijom i drugim državnim organima koji učestvuju u izviđaju, postupaće na način koji će poboljšavati saradnju, pri čemu će davati jasna uputstva i donositi razumljive odluke u skladu sa zakonom i svojim odgovornostima;

b) državni tužioci davaće uputstva policiji i drugim državnim organima koji učestvuju u izviđaju, tako da time ne dovodi u pitanje djelovanje policije i drugih državnih organa na zakonit i uređen način, a ako utvrdi da je učinjena zlupotreba ili postupljeno u suprotnosti sa zakonom, preduzeće potrebne mjere u skladu sa svojim ovlašćenjima.

3. Pribavljanje potrebnih obavještenja

Državni tužioci preduzeće sve potrebno da se podnosilac prijave i druge osobe, za čije izjave smatra da mogu pridonijeti ocjeni o vjerodostojnosti navoda u prijavi, ne opterećuju više nego što je nužno i u interesu urednog obavljanja zakonskog postupka. Ako je nužno, preduzeće potrebne mjere za zaštitu te osobe ili njoj bliskih osoba.

4. Odnos sa osumnjičenim i okrivljenim

a) državni tužioci trebaju paziti da se ne koriste dokazi za koje znaju da su dobijeni ili za koje osnovano vjeruju da su dobijeni na nezakonit način; ako je pri pribavljanju takvog dokaza došlo do grubog kršenja osnovnih ljudskih prava, tada ga mogu iskoristiti za iniciranje zakonskog postupka protiv osobe koja je odgovorna za takvo kršenje;

b) državni tužioci, prilikom sprovođenja postupka i pribavljanja prethodnih obavještenja, preduzimaće radnje za pronalaženje objektivne istine; pri tome će u svoja razmatranja uključivati sve

okolnosti, kako one koje idu u korist tako i one koje terete osumnjičenog;

c) kad državni tužioci saznaju činjenice i podatke koji idu u korist osumnjičenog ili okrivljenog te kad saznaju za činjenice i dokaze koji su bitni za donošenje odluke, dostaviće bez odlaganja podatke o dokazima, odnosno činjenice sudu;

d) državni tužiocu odnosima sa osumnjičenim ili okrivljenim, kao i sa osobom koja sarađuje u postupku i za koju postoji osnovana sumnja da je učinila krivično djelo, trebaju štititi prava i ugled osumnjičenog, odnosno okrivljenog, svoj ugled i ugled državnog tužilaštva; uzdržaće se od kontakata i radnji koje mogu dovesti u sumnju njihovu objektivnost. Radi uklanjanja takve sumnje, te će kontakte održavati kad god je to moguće u službenim prostorijama, uz sastavljanje službene zabilješke ili snimanje razgovora sa tom osobom.

5. *Suprotna stranka*

a) državni tužioci postupaće iskreno i pošteno prema suprotnim strankama i biće uvijek otvoreni za nagodbu sa suprotnom strankom u građanskim i upravnim stvarima, pazeći pri tome, na interese države ili druge stranke koju zastupa;

b) državni tužioci biće uvijek otvoreni i za druge načine rješavanja krivičnih predmeta kroz odlaganje krivičnog gonjenja sa svrhom ubrzavanja postupka, no nikad na štetu načela i interesa koje u tim postupcima zastupaju.

6. *Oštećeni i stranke koje zastupaju državni tužioci*

a) državni tužioci će obratiti posebnu pažnju žrtvi krivičnog djela i njenim najbližim, te zaštititi interesa oštećenog;

b) državni tužioci koji rade u konkretnom predmetu, daće oštećenom i stranci koju zastupaju sva potrebna obavještenja o stanju i ishodu postupka te o njihovim pravima koja u tom postupku mogu ostvarivati;

c) državni tužioci će se uzdržati od iznošenja svojeg ličnog mišljenja pri davanju obavještenja strankama, o pravilnosti donešene odluke, preduzete radnje o kojoj daje obavještenje, te od davanja izjava o mogućem načinu završetka postupka.

7. Društvo - odnos sa strankama i građanima uopšte

a) u obavljanju svoje službe, državni tužioci ponašaće se pažljivo i savjesno prema svima sa kojima ostvaruju komunikaciju. U komunikaciji sa građanima, imaće pristojan odnos. Na zahtjev tih osoba, daće im u razumnom roku sve informacije za koje su ovlašćeni, a ako ne mogu postupiti po traženju te osobe, upoznaće je sa razlozima;

b) državni tužioci će odbiti primanje poklona i usluga od stranaka i drugih učesnika u postupku. Ako je poklon ili pogodnost protivno njihovoj volji, ipak učinjena, izvijestiće o tome nadređene odmah po saznanju, u pisanom obliku i uz navođenje okolnosti pod kojima je uslijedio poklon ili pogodnost. Tako će postupati i ako je riječ o pokušaju davanja poklona ili činjenja pogodnosti.

8. Državna uprava

a) državni tužioci u kontaktu sa službenicima u državnim organima težiće uspješnoj saradnji, kako u krivičnom, tako i u građanskom i upravnom postupku;

b) državni tužioci dužni su voditi razgovore i sastanke sa osobama iz državnih organa na način da sebe lično i državno tužilaštvo koje zastupaju, prikazuju kao stručne i pouzdane sagovornike;

c) državni tužioci, će radi suzbijanja korupcije u državnim organima dostaviti Specijalnom tužiocu sve podatke i dokaze koji su nužni za uspješno gonjenje izvršilaca krivičnih djela koja su učinili zaposleni u državnim organima, kao i drugih kažnjivih djela koja mogu uticati na integritet državnih organa.

9. Mediji

U pojedinim krivičnim i drugim slučajevima državni tužioci iznosiće svoje mišljenje o slučaju samo na ročištu. Državni tužilac kojeg je ovlastio Vrhovni državni tužilac Crne Gore, dužan je dati medijima što je moguće objektivniju informaciju, koja je u to vrijeme opravdana i dopuštena s obzirom na stadijum postupka, uzimajući pritom u obzir sve okolnosti slučaja, a posebno prava žrtve, ali i osumnjičenog i okrivljenog.

10. Druge zemlje

Prilikom rada na zahtjevu za pružanje pravne pomoći državni tužilac traženu pomoć pružiti će u najkraćem mogućem roku.

IV. ZAVRŠNE ODREDBE

1. Poštovanje

Državni tužioci imaju profesionalnu i moralnu obavezu poštovati Kodeks tužilačke etike u svakodnevnom radu. Kada se kod državnog tužioca uoči povreda Kodeksa tužilačke etike, otvoriće se rasprava pred komisjom za praćenje primjene Kodeksa tužilačke etike.

Kodeks tužilačke etike ne donosi nikakva nova nezavisna pravila o ponašanju i o radnim obavezama, osim onih koje proizilaze iz postojećeg zakonodavstva ili propisa. Svrha njegovog donošenja je se da podsticaj daljem etičkom oblikovanju i podizanju svijesti unutar službe državnog tužilaštva.

Kodeks tužilačke etike kao oblik smjernica za rad i ponašanje tužilaca, ne uvodi nikakva materijalna i proceduralna prava koja bi bilo koja stranka mogla zakonski ostvariti u građanskom, krivičnom ili nekom drugom postupku.

2. Vrednovanje i dopune

Kodeks tužilačke etike nije skup nepromjenjivih pravila, on može prestati važiti ili može doći do razvitka drugih pravila koja stupaju na njegovo mjesto ako postane neprimjenjiv. Zbog toga je za državne tužioce važno, da se pravila Kodeksa tužilačke etike nadopunjuju. Radi toga će se podvrgavati periodičnom preispitivanju, tako da će se svake dvije godine ponovo razmatrati.

3. Stupanje na snagu

Kodeks tužilačke etike stupa na snagu 20.maja 2014.godine, kada ga je donijela Konferencija državnih tužilaca, a biće objavljen u Službenom listu Crne Gore i na web stranici Vrhovnog državnog tužilaštva CG.

Danom stupanja na snagu ovog Kodeksa prestaje da važi Etički kodeks državnih tužilaca i zamjenika državnih tužilaca od 10.novembra 2006.godine.

PREDSJEDNIK
Veselin Vučković s.r.

